

DEPARTMENT OF NEPALI
MA SYLLABUS

Paper	Title	Credit	Marks
First Semester :			
NEP-PG-C101	Purbiya Kavya Siddhanta	4	100
NEP-PG-C102	Bhasa Vijnan	4	100
NEP-PG-C103	Nepali Mahakavya ra Phutkar kavita	4	100
NEP-PG-C104	Nepali Sahityako Itihas	4	100
Second Semester :			
NEP-PG-C201	Nepali Bhasa Vijnan (Field Based)	4	100
NEP-PG-C202	Nepali Katha	4	100
NEP-PG-C203	Nepali Natak ra Rangmanch	4	100
NEP-PG-C204	Paschatya Sahitya Siddhanta	4	100
Third Semester :			
NEP-PG-C301	Nepali Nibandha ra Samalochana	4	100
NEP-PG-C302	Khandakavya, Lahari-Sawai ra Lama kavita	4	100
Any one from O303 to O305			
NEP-PG-O303	Nepali Lokvarta ra Nepali Lok Sahitya (Field Based)	4	100
NEP-PG-O304	Bal Sahitya ra Nepali Bal Sahitya	4	100
NEP-PG-O305	Pramukh Sahityik Andolan ra vadharu	4	100
Any one from O306 to O308			
NEP-PG-O306	Chalchitra adhyayan ra Nepali Chalchitra	4	100
NEP-PG-O307	Lokpriya Sahitya	4	100
NEP-PG-O308	Shrijanatamak Lekhan	4	100
Fourth Semester :			
NEP-PG-C401	Nepali Upanyas	4	100
NEP-PG-C402	Samkalin Nepali Sahitya Siddhanta	4	100
Any one from O403 to O405			
NEP-PG-O403	Bhasa Pravidhi	4	100
NEP-PG-O404	Anuvad	4	100
NEP-PG-O405	Tulanatmak Sahitya	4	100
Any one from O406 to O408			
NEP-PG-O406	Nepali patrakarita	4	100
NEP-PG-O407	Nepali sahityako bishes Adhyayan	4	100
NEP-PG-O408	Semiotics	4	100

पहिलो सत्र

NEP-PG-C101 : पूर्वीय साहित्य सिद्धान्त

१. कवि, काव्य र काव्य भाषा

- १.१ कवि र काव्य
- १.२ काव्य भेद
- १.३ काव्य भाषा र शब्दशक्ति
- १.४ रीति र गुण

२. रस सिद्धान्त

- २.१ रसको अवधारणा
- २.२ रस चिन्तनको विकास
- २.३ रस भेद
- २.४ रस सिद्धान्तका आधारमा कृति अध्ययन

३. ध्वनि सिद्धान्त

- ३.१ ध्वनिको अवधारणा
- ३.२ ध्वनिको व्याख्या परम्परा
- ३.३ ध्वनिका भेद
- ३.४ ध्वनि सिद्धान्तका आधारमा कृति अध्ययन

४. वक्रोक्ति र अलङ्कार

- ४.१ वक्रोक्ति र अलङ्कारको अवधारणा
- ४.२ वक्रोक्तिवाद
- ४.३ अलङ्कारवाद
- ४.४ वक्रोक्ति र अलङ्कारवाद वा मान्यताका आधारमा कृति अध्ययन

सन्दर्भ सामग्री

अधिकारी, हेमाङ्गराज सन् २०१०, *पूर्वीय समालोचना-सिद्धान्त*, कठमाडौं: साझा प्रकाशन

उपाध्याय, केशवप्रसाद सन् १९९२, *साहित्य प्रकाश*, कठमाडौं: साझा प्रकाशन

उपाध्याय, केशवप्रसाद २००९, *पूर्वीय साहित्य सिद्धान्त*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

उपाध्याय, आचार्य बलदेव, सन् १९८७, *संस्कृत साहित्य का इतिहास*, वाराणसी, शारदा निकेतन
थापा, मोहन हिमांशु सन् २०००, *साहित्य परिचय*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन,

दाहाल, विद्यापति १९९८, *साहित्य विमर्श*, दाहाल प्रकाशन, उदालगढी

बाली, तारकनाथ १९९०, *साधारणीकरण सम्प्रेषण और प्रतिबद्धता*, आगरा, विनोद पुस्तक मन्दिर

भट्टराई, गोविन्दप्रसाद सन् १९८२, *भरतका नाट्यशास्त्र*, काठमाडौं, ने. रा. प्र. प्रतिष्ठान

सिग्देल, सोमनाथ सन् २००१, *साहित्य प्रदीप*, काठमाडौं: विद्यार्थी पुस्तक भण्डार

सुवेदी, हंसपुरे सन् १९८०, *संस्कृत वाङ्मयः संक्षिप्त अध्ययन*, काठमाडौं: त्रिभूवन विश्वविद्यालय

NEP-PG-C102: भाषाविज्ञान

१. भाषा र भाषाविज्ञानको परिचय

१.१ भाषा, भाषाविज्ञान, पूर्वावलोकन

१.२ भाषाविज्ञानका आधारभूत अवधारणा

१.३ भाषाविज्ञानका भेद

१.४ व्याकरण र यसका प्रकार- (परम्परागत, प्रकार्यपरक, आश्रयपरक, प्रजननपरक व्याकरण)

२. ध्वनिविज्ञान र वर्णविज्ञान

२.१ ध्वनिविज्ञानको परिचय

२.२ ध्वनि उच्चारण प्रक्रिया र लिप्यङ्कन (आई पी ए)

२.३ वर्ण विज्ञानको परिचय

२.४ वर्णविश्लेषण

३. रूपविज्ञान

३.१ रूपविज्ञानको परिचय

३.२ शब्द निर्माण प्रक्रिया

३.३ रूपवर्ग

३.४ रूप विश्लेषण

४. वाक्यविज्ञान र अर्थविज्ञान

- ४.१ वाक्यविज्ञानको परिचय
- ४.२ वाक्य विश्लेषण
- ४.३ अर्थको परिचय, प्रकार
- ४.४ शब्दार्थ सम्बन्ध

सन्दर्भ सामग्री

पोखरेल, बालकृष्ण सन् १९५७, *राष्ट्र भाषा*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

पोखरेल, बालकृष्ण अनि बल्लभमणि दाहाल सन् १९९७, *ध्वनि प्रक्रिया र केही ध्यान सिद्धान्त*, काठमाडौं: पुस्तक संसार

पोखरेल, माधवप्रसाद सन् २०००, *ध्वनिविज्ञान र नेपाली भाषाको ध्वनि परिचय*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान

यादव, योगेन्द्रप्रसाद र भीमनारायण रेग्मी, सन् २००१, *भाषाविज्ञान*, न्यू हिरा बुक्स इन्जरप्राइजेस

Abbi, Anvita. 2001. *A Manual of linguistic fieldwork and structures of Indian language*. Munich: Lincom Europa.

Ameka, Felix K Alan Charles Dench and Nicholas Evans (eds). 2006. *Catching language: The standing challenge of grammar writing*. New York: Mouton de Gruyter.

Austin, Peter K. (ed). 2010. *Lectures in language documentation and description*. London: School of Oriental and African Studies, University of London.

Chelliah, Shobhana L. and Willem J. de Reuse. 2011. *Handbook of Descriptive Linguistic Fieldwork*. Dordrecht: Springer.

Crowley, Terry. 2007. *Field linguistics: A beginner's guide*. Oxford *linguistics*. New York: Oxford University Press.

Fill, Alwin and Peter Mühlhäusler. 2001. *The ecolinguistics reader*. London: Continuum.

NEP-PG-C103 : नेपाली महाकाव्य र फुटकर कविता

१. महाकाव्यको सैद्धान्तिक परिचय

- १.१ महाकाव्यको परिचय
- १.२ महाकाव्यका तत्त्व
- १.३ महाकाव्य सम्बन्धी पूर्वीय र पाश्चात्य मान्यता
- १.४ आधुनिक परिप्रेक्ष्यमा महाकाव्य

२. नेपाली महाकाव्य

- २.१ नेपाली महाकाव्य परम्परा र प्रवृत्ति
- २.२ प्रमुख नेपाली महाकाव्यकार
- २.३ महाकाव्यकार लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा
- २.४ शाकुन्तल

३. फुटकर कविता

- ३.१ फुटकर कविताको परिचय, प्रकृति
- ३.२ फुटकर कविताका स्वरूप र भेद- गीत, गजल, हाइकु, मुक्तक इत्यादि
- ३.३ आधुनिक कालपूर्वका फुटकर कविताको पृष्ठभूमि
- ३.४ आधुनिक कालीन फुटकर कविताको पृष्ठभूमि

४. नेपाली फुटकर कविता

१. सुवानन्द दास- 'पृथ्वीनारायण'
२. उदयानन्द अर्याल- 'कविताशपूर कटक'
३. गुमानी पन्त- 'धन्य गोर्खाली राजा'
४. भानुभक्त आचार्य- 'बालाजी वर्णन'
५. मोतीराम भट्ट- 'किन चाहियो'
६. लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा- 'शाहजाँको इच्छा'
७. बालकृष्ण सम- 'म पनि देवता मान्छु'
८. गोपालप्रसाद रिमाल- 'तिमी को ?'
९. अगमसिंह गिरी- 'हाम्रो आकासमनि पनि हुन्छ उज्यालो'
१०. हरिभक्त कटुवाल- 'आकाशले बाटो छेक्छ'

११. तुलसी अपतन- 'तिमी उज्यालो पखिरहू'
१२. तुलसीराम शर्मा कश्यप- 'वर्षा'
१३. लक्खीदेवी सुन्दास- 'एउटा आवाजले हामीलाई पछ्याइरहेछ'
१४. पवन चामलिङ किरण- 'सपनाहरू'
१५. विकास गोतामे- 'आज फेरि छोरासित'
१६. जीवन थिङ- 'म बेतलेहम सहरको हिप्पोपोटामस'
१७. भविलाल लामिछाने- 'पौरखको नदी'
१८. राजेन्द्र भण्डारी- 'समय बित्दैँन'
१९. मनप्रसाद सुब्बा- 'रूख'
२०. नोर्जाङ स्याङदेन- 'म सम्झनामा त्यहीं हुन्छु'
२१. पदम क्षेत्री- 'शकुन्तला'

सन्दर्भ सामग्री

- उपाध्याय, केशवप्रसाद सन् १९८५, *प्राथमिक कालीन कवि र काव्यप्रवृत्ति*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- जोशी, कुमारबहादुर सन् २००८, *महाकवि देवकाटा र उनको महाकाव्य*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- प्रधान, गुप्त सन् २००८, *धूमिल पृष्ठ*, दार्जिलिङ: गामा प्रकाशन,
- बन्धु, चूडामणि (सम्पा), *साझा कविता*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- बराल, ईश्वर (सम्पा सन् १९७३), *मोहन कोइरालाका कविता*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- बराल, कृष्णहरि सन् २००९, *गजल सिद्धान्त र परम्परा*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- रिसाल, राममणि सन् २००१, *नेपाली काव्य र कवि*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन सुन्दास,
- लक्खीदेवी (सम्पा) *सम्मेलन कविता*, दार्जिलिङ: नेपाली साहित्य सम्मेलन
- श्रेष्ठ, रमेश सन् १९७८, *नेपाली कविताका प्रवृत्ति*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- श्रेष्ठ, दयाराम सन् १९९०, *वीरकालीन कविता*, काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार

NEP-PG-C104: नेपाली साहित्यको इतिहास

१. नेपाली साहित्येतिहासको परिचयात्मक अध्ययन

- १.१ इतिहासको अर्थ र परिचय
- १.२ इतिहासका स्वरूप र क्षेत्र
- १.३ साहित्येतिहासको अर्थ र परिभाषा
- १.४ इतिहास र साहित्येतिहासको समानता र भिन्नता
- २.नेपाली साहित्येतिहासको अर्थ र परिभाषा**
  - २.१ नेपाली साहित्येतिहासको स्वरूप र क्षेत्र
  - २.२ नेपाली साहित्येतिहासका तत्त्व
- ३. नेपाली साहित्येतिहासको इतिहास**
  - ३.१ नेपाली साहित्येतिहास लेखनका समस्या
  - ३.२ नेपाली साहित्येतिहासमा कालविभाजन
- ४.भारतमा नेपाली साहित्यको विकास परम्परा**
  - ४.१ भारतीय नेपाली साहित्यको विधागत अध्ययन

सन्दर्भ सामग्री

- जोशी, रत्नध्वज २०१४, *आधुनिक नेपाली साहित्यको झलक*, काठमाडौं, नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
- नेपाल, घनश्याम २००९, *नेपाली साहित्यको परिचयात्मक इतिहास*, सिलगढी: एकता बुक हाउस प्रा लि बन्धु, चूडामणि सम्पा २०६०, *नेपाली साहित्यको इतिहास* (प्रथम खण्ड), काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
- भट्टराई, शरदचन्द्र २०३७, *नेपाल साहित्यको इतिहास (माध्यमिक काल)*, काठमाडौं: त्रिभुवन विश्वविद्यालय
- शर्मा, बालचन्द्र २०३९, *नेपाली साहित्यको इतिहास*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
- शर्मा, ताना २०२७, *नेपाली साहित्यको इतिहास*, काठमाडौं: सहयोगी प्रकाशन
- सत्याल, यजराज २०१७, *नेपाली साहित्यको भूमिका*, काठमाडौं: श्री ५ को सरकार
- श्रेष्ठ, दयाराम र मोहनराज शर्मा २०४०, *नेपाली साहित्यको संक्षिप्त इतिहास*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- श्रेष्ठ, दयाराम २०५९, *साहित्यको इतिहास: सिद्धान्त र सन्दर्भ*, काठमाडौं: त्रिकोण प्रकाशन
- श्रेष्ठ, दयाराम २०३२, *नेपाली साहित्यको केही पृष्ठ*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

Pradhan, Kumar १९८४, **A History Of Nepali Literature**, New Delhi: Sahitya Academy

Subedi, Abhi २०३५, **Nepali Literature: History and Background**, Kathmandu: Sajha Prakashan

दोस्रो सत्र

NEP-PG-C201: नेपाली भाषाविज्ञान

१. नेपाली भाषाको परिचयात्मक अध्ययन

- १.१ नेपाली भाषाको उद्भव र विकास
- १.२ नेपाली भाषा र भाषिका
- १.३ नेपाली भाषाको लेख्य परम्परा
- १.४ नेपाली व्याकरण लेखनको इतिहास

२. नेपाली वाक् ध्वनि र वर्ण

- २.१ नेपाली वाक् ध्वनिको औच्चारिक प्रक्रिया
- २.२ नेपाली खण्डीय र खण्डेतर ध्वनिको वर्गीकरण र वर्णन
- २.३ नेपाली स्वनिम र संस्वन
- २.४ नेपाली अक्षरको विश्लेषण

३. नेपाली रूपविज्ञान र वाक्यविज्ञान

- ३.१ नेपाली रूप वर्ग, शब्द वर्ग र वाक्य वर्गको परिचय
- ३.२ पुरुष, वचन, लिङ्ग, कोटिकार, कारक, काल, पक्ष र भावको विश्लेषणात्मक अध्ययन
- ३.३ नेपाली शब्द निर्माण पद्धति
- ३.४ नेपाली वाक्यको विश्लेषणात्मक अध्ययन

४. नेपाली भाषाको समाजभाषिक अध्ययन

- ४.१ समाज अनि भाषा
- ४.२ भाषिक स्थिति
- ४.३ मानकीकरण
- ४.४ सामाजिक वर्गीकरण र भाषिक व्यवहार

सन्दर्भ सामग्री

अधिकारी, हेमाङ्गराज २०५६, **सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान**, काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार

पोखरेल, बालकृष्ण सन् १९७५, *राष्ट्र भाषा*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

पोखरेल, माधवप्रसाद सन् २०००, *ध्वनिविज्ञान र नेपाली भाषाको ध्वनि परिचय*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान

पोखरेल, माधवप्रसाद वि.स. २०५४, *नेपाली वाक्य व्याकरण*, काठमाडौं: एकता बुक्स डिस्ट्रिब्युटर्स
बन्धु, चूडामणि १९६८, *नेपाली भाषाको उत्पत्ति*, काठमाडौं: जगदम्बा प्रकाशन

यादव, योगेन्द्रप्रसाद सन् १९४७, *थ्योरिज अन्ड ग्रामर*, स्टुडेन्ट्स बुक्स पब्लिसर्स एन्ड डिस्ट्रिब्युटर्स
यादव, योगेन्द्रप्रसाद, अनि भीमनारायण रेग्मी सन् २००१, *भाषाविज्ञान*, काठमाडौं: न्यु हिरा बुक्स
इन्टरप्राइजेज

Abbi, Anvita. 2001. *A Manual of linguistic fieldwork and structures of Indian language*. Munich: Lincom Europa.

Ameka, Felix K, Alan Charles Dench and Nicholas Evans (eds). 2006. *Catching language: The standing challenge of grammar writing*. New York: Mouton de Gruyter.

Chelliah, Shobhana L. and Willem J. de Reuse. 2011. *Handbook of Descriptive Linguistic Fieldwork*. Dordrecht: Springer.

NEP-PG-C202: नेपाली कथा

१. कथाको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि
२. साहित्यविधाका रूपमा कथाको उद्भव र विकास
३. नेपाली कथाको प्रवृत्तिगत विकास
४. नेपाली कथा
  १. गुरुप्रसाद मैनाली-‘परालको आगो’
  २. रूपनारायण सिंह-‘धनमतिको सिनेमा स्वप्न’
  ३. शिवकुमार राई-‘छाता’
  ४. देवकुमारी थापा-‘चर्केको छाना’
  ५. भवानी भिक्षु-‘सावित्रीको बारबो’
  ६. गोबिन्दबहादुर गोठाले-‘कृष्णे र खुकुरी’

७. इन्द्रबहादुर राई- 'आँगनको घाममा लाटा'
८. रमेश विकल- 'सिँगारी बारग्री'
९. सानु लामा- 'फूर्वाले गाउँ छाड्यो'
१०. अर्जुन निरौला- 'भग्नावशेष'
११. गुप्त प्रधान- 'मान्छे मान्छेकै बस्तीभिन्न'
१२. शरद छेत्री- 'कालाग्नि'
१३. जयवीर सुब्बा- 'माया'
१४. पूर्ण राई- 'पासाडहरूको कथा'
१५. समिरण छेत्री प्रियदर्शी- 'आत्महत्या'
१६. माया ठकुरी- 'साँघु तरेपछि'
१७. विन्द्या सुब्बा- 'शीत लहर'
१८. प्रदीप गुरुड- 'बिरिम फूल'
१९. थिरुप्रसाद नेपाल- 'गमबहादुर र उसको कोट'
२०. सञ्जय विष्ट- 'वर्तमान'
२१. उदय थुलुड- 'मुक्तिदाता'
२२. धन निर्दोष सुब्बा- 'राजु सरको जुत्ता'

सन्दर्भ सामग्री

- कोइराला, कुमार सन् २००१, *नेपाली आख्यानको अध्ययन*, विराटनगर: वाणी प्रकाशन
- डेभिड लज सन् १९९२, *द आर्ट अफ फिक्सन*, पेङ्गुइन बुक्स लिमिटेड
- प्रधान, प्रतापचन्द्र सन् १९८३, *नेपाली कथा अवलोकन*, दार्जिलिङ: दिपा प्रकाशन,
- नेपाल, घनश्याम सन् २००५, *आख्यानका कुरा*, सिलगढी: एकता बुक्स हाउस प्रा. लि.
- नेपाल, घनश्याम सन् १९९४, *कथा सागर*, गान्तोक: जनपक्ष प्रकाशन
- बराल, ईश्वर सन् १९९१, *झ्यालबाट*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- बराल, ईश्वर सन् २००१, *आख्यानको उद्भव*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
- भट्टराई, शरदचन्द्र सन् १९८४, *प्राचीन गद्याख्यान* काठमाडौं: साझा प्रकाशन

भट्टराई, शरदचन्द्र सन् १९९३, *माध्यमिक कालीन गद्याख्यान*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान

श्रेष्ठ, अविनाश सन् २००७, *भारतीय नेपाली कथा*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

NEP-PG-C203: नेपाली नाटक र रङ्गमञ्चीय परम्परा

१. नाटकको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि
२. नेपाली नाटक र रङ्गमञ्चको परम्परा
३. नाटक

- १) बालकृष्ण सम-‘प्रह्लाद’
- २) गोपालप्रसाद रिमाल-‘मसान’
- ३) मोहनराज शर्मा-‘जेमन्त’
- ४) नन्द हाडखिम-‘युद्धहरू’

४. एकाङ्की

- १) भीमनिधि तिवारी-‘बिसे नगर्ची’
- २) विजय मल्ल-‘सत्ताको खोजमा’
- ३) मनबहादुर मुखिया-‘अँध्यारोमा बाँच्नेहरू’
- ४) अविनाश श्रेष्ठ-‘अश्वत्थामा हतोहतः’
- ५) मोहन पुकार-‘मैले काम पाएँ’
- ६) रामलाल अधिकारी-‘सिङ्के धूप र शङ्ख ध्वनि’
- ७) ध्रुव लोहागण-‘सिद्धार्थ’
- ८) राजु प्रधान ‘हिमाशुं’-‘मखुन्डो लगाएको मन’

सन्दर्भ सामग्री

अधिकारी, रामलाल सन् १९७७ *नेपाली एकाङ्की यात्रा*, दार्जिलिङ: नेपाली साहित्य संचयिका

उपाध्याय, केशवराज वि. स. २०५९, *नेपाली नाटक तथा रङ्गमञ्च : उद्भव र विकास*, काठमाडौं: विद्यार्थी पुस्तक भण्डार

उपाध्याय, केशवराज १९९९ *नाटकको अध्ययन*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

प्रधान, हृदयचन्द्रसिंह वि. स. २०२७, *केही नेपाली नाटक*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन,
बन्धु, चूडामणि (सम्पा वि. स. २०२५), *साझा एकाङ्की*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
मल्ल, विजय वि. स. २०३६, *नाटक एक चर्चा*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
राई, इन्द्रबहादुर १९८४, *दार्जिलिङमा नेपाली नाटकको अर्धशताब्दी*, दार्जिलिङ: साझा पुस्तक प्रकाशन
राई, इन्द्रबहादुर १९६६, *टिपेका टिप्पणी*, दार्जिलिङ: नेपाली साहित्य परिषद्
शर्मा, तारानाथ वि. स. २०२७, *सम र समका कृति*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन
शर्मा, शरदचन्द्र वि. स. २०३३, *एकाङ्की नाटक विचरण*, काठमाडौं: सहयोगी प्रकाशन

NEP-PG-C204: पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख सिद्धान्त र वादहरू

१. एरिष्टोटल

१.१ अनुकरण सिद्धान्त

१.२ त्रासदी सिद्धान्त

२. कला एवं सौन्दर्यवादी साहित्य सिद्धान्त

२.१ क्रोचेको अभिव्यञ्जनावाद

२.२ नवआलोचना

२.३ रसियाली रूपवाद

२.४ अमेरिकेली नवआलोचना

३. टी एस इलियट र आई ए रिचर्ड

३.१ परम्परा र व्यक्ति प्रतिभा

३.२ निर्वैयक्तिक सिद्धान्त

३.३ सम्प्रेषण सिद्धान्त

३.४ कल्पना सिद्धान्त

४. ग्रहण सिद्धान्त (रिसिप्सन थ्योरी)

सन्दर्भ सामग्री

अधिकारी, इन्द्रविलास २०३२, *पश्चिमी साहित्यसिद्धान्त*, ललितपुर: साझा प्रकाशन

गुप्त, शान्तिस्वरूप १९६७, *पाश्चात्य काव्यशास्त्र के सिद्धान्त*, दिल्ली: अशोक प्रकाशन

गौतम, कृष्ण २०५०, *आधुनिक आलोचना: अनेक रूप अनेक पठन*, ललितपुर: साझा प्रकाशन

चामलिङ, गुमानसिंह सन् १९८२ *एरिस्टोटल र उनको काव्यशास्त्र*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान,

त्रिपाठी, वासुदेव वि. सं. २०६५, *पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा*, भाग १-२, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

नगेन्द्र, *पाश्चात्य काव्य शास्त्र मार्क्सवादी परम्परा*, दिल्ली: दिल्ली विश्वविद्यालय

नेपाल, घनश्याम २००९, *शैलीविज्ञान*, सिलगढी: एकता बुक्स हाउस,

प्रधान, कुमार सन् २००५, *अधीति केही*, सिलगढी: पूर्णिमा प्रकाशन

शर्मा, लीलाप्रसाद, *एरिस्टोटलको काव्यशास्त्र*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

सुवेदी, अभि वि. सं. २०५४, *पाश्चात्य काव्यसिद्धान्त*, ललितपुर: साझा प्रकाशन

तेस्रो सत्र

NEP-PG-C301: नेपाली निबन्ध र समालोचना

१. निबन्धको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि र विकास परम्परा
२. नेपाली निबन्धकार र निबन्ध-
  - १) पारसमणि प्रधान- 'नेपाली हाम्रो मातृभाषा'
  - २) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा- 'कल्पना'
  - ३) हृदयचन्द्रसिंह प्रधान- 'तस्वीर'
  - ४) भैरव अर्याल- 'आलु'
  - ५) शङ्कर लामिछाने- 'देवताको काम'
  - ६) महानन्द पौड्याल- 'इन्द्रकीलको सेरोफेरोमा विचार्दा'

- ७) रामलाल अधिकारी- 'गृहस्थीको समाधि'
- ८) शान्ती छेत्री - 'मेरो नाक'
- ९) सलोन कार्थक- 'लन्डनको धरहरा र गोर्खा म्यूजियमको परिक्रमा'
- १०) सानुभाइ शर्मा- 'कवि गोष्ठीमा भाग लिन जाँदा'

३. नेपाली समालोचनाको पृष्ठभूमि र परम्परा

४. नेपाली समालोचक र समालोचना

- १) सूर्यविक्रम जवाली- 'नैवेद्य समालोचना'
- २) रामकृष्ण शर्मा- 'टाक्सिएको नेपाली कविता'
- ३) ईश्वर बराल- 'आधुनिक नेपाली कथा गति प्रकृति'
- ४) गणेशलाल सुब्बा- 'नेपाली साहित्यमा 'भ्रमर'- को स्थान'
- ५) इन्द्रबहादुर राई- 'शिरीषको फूल : विसङ्गतिवाद'
- ६) वासुदेव त्रिपाठी- 'लेक' प्रणय काव्य र कवि मोहन कोइराला'
- ७) कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान- 'नेपाली उपन्यास'
- ८) कुमार प्रधान- 'नाट्यकार बालकृष्ण सम : एक विवेचना'
- ९) राजनारायण प्रधान- 'बधूशिक्षा'
- १०) गुमानसिंह चामलिङ- 'नेपाली व्याकरणगत एकीकरण एवं मानस्तरिकरणको समस्या'

सन्दर्भ सामग्री

अधिकारी, रामलाल (सम्पा १९७५), *नेपाली निबन्ध यात्रा*, दार्जिलिङ: नेपाली साहित्य सञ्चयिका

कार्थक, सलोन २०१३, *विश्व एउटा पल्लो गाउँ*, कालेनपुङ: सरिकार प्रकाशन

त्रिपाठी, वासुदेव २०२७, *सिंहावलोकन*, ललितपुर: साझा प्रकाशन

दाहाल, मोहन पी (सम्पा. सन् २०००), *गणेशलाल सुब्बाका साहित्यिक समालोचना र अन्य लेखहरू*, लुकसान: मुक्ति प्रकाशन

देवकोटा, लक्ष्मीप्रसाद वि. स. २०५३, *लक्ष्मी निबन्ध सङ्ग्रह*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

नेपाल, घनश्याम (सम्पा. १९९४), *निबन्धनन्दन*, गान्तोक: जनपक्ष प्रकाशन

प्रधान, कृष्णचन्द्रसिंह (सम्पा २०३४), *साझा समालोचना*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

प्रधान, प्रमोद २०६६, *नेपाली निबन्धको इतिहास*, काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार

बराल, ईश्वर वि. स. २००१, *सयपत्री*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

राई इन्द्रबहादुर, (सम्पा १९६९), *भानुभक्तका कृति अध्ययन*, दार्जिलिङ: नेपाली साहित्य परिषद्

शर्मा, रामकृष्ण वि. स २०५०, *सप्त शारदीय*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

सुन्दास, लक्खीदेवी (सम्पा १९७६), *अकादमी निबन्धावली*, सिलगढी: नेपाली अकादमी, उत्तर बङ्ग विश्वविद्यालय

NEP-PG-C302: खण्डकाव्य, सवाई र लहरी, लामा कविता

१. नेपाली खण्डकाव्य, सवाई-लहरी र लामा कविताको पृष्ठभूमि

२. खण्डकाव्य

- १) लेखनाथ पौड्याल- 'बुद्धि विनोद'
- २) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा- 'मायाविनीसर्सी'
- ३) अगमसिंह गिरी- 'युद्ध र योद्धा'

३. सवाई र लहरी

- १) ज्ञानदिल दास- 'उदयलहरी'
- २) डाकमान राई- 'दार्जिलिङको पैहाको सवाई'
- ३) मणिराज शाही- 'चरीको सवाई'

४. लामा कविता

- १) वैरागी काइँला- 'अस्तित्वको दावीमा साबातको बैला उत्सव'
- २) मोहन कोइराला- 'गङ्गा-प्रवास'
- ३) ईश्वर बल्लभ- 'अग्निद्वीप'
- ४) गुमानसिंह चामलिङ- 'कारागारभिन्न प्रतिक्षा त्यो अन्तिम फैसलाको'
- ५) युद्धवीर राणा- 'चिहान नपाएका तक्माहरू'

सन्दर्भ सामग्री

उपाध्याय, भीमकान्त सन् १९९९, *सवाई र लहरी काव्य सङ्ग्रह*, नयाँ दिल्ली: साहित्य अकादमी

धराबासी, कृष्ण २०६३, *तेस्रो आयाम र बैरागी काइँला समालोचना*, काठमाडौं: पैरवी बुक्स एन्ड स्टेशनरी सेन्टर

प्रधान, प्रतापचन्द्र वि. स. २०५९, *प्रतिनिधि आधुनिक नेपाली लामा कविता*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान

प्रधान, गुप्त, सन् २००८, *धूमिल पृष्ठ*, दार्जिलिङ, गामा प्रकाशन

बराल, ईश्वर वि. स. २०३०, *मोहन कोइरालाका कविता*, काठमाडौं, साझा प्रकाशन

राई, इन्द्रबहादुर सन् १९७६, *सन्दर्भमा ईश्वर वल्लभका कविताहरू*, दार्जिलिङ: हिमलोक प्रकाशन

वैकल्पिक (कुनै एक) - 0303-0305

NEP-PG-0303: नेपाली लोकवार्ता विज्ञान र लोक साहित्य (क्षेत्रगत अध्ययन)

१. लोकवार्ताको सैद्धान्तिक अध्ययन

- १.१ प्रसारवाद
- १.२ संस्कृति सिद्धान्त
- १.३ प्रकार्यवाद
- १.४ सन्दर्भ सिद्धान्त
- १.५ मनोविश्लेषणवाद
- १.६ अधि लोकवार्ता

२ नेपाली लोकवार्ता

- २.१ नेपाली लोकवार्ताको परिचय
- २.२ नेपाली लोकवार्ताका शाखा वा प्रकार
- २.३ लोक संस्कृति
- २.४ लोक विश्वास

३. नेपाली लोक साहित्य : परिचय

- ३.१ नेपाली लोक साहित्यको परिचय
- ३.२ वर्गीकरण

- ३.३ परम्परा
- ३.४ विधागत अध्ययन
- ४ नेपाली लोकसाहित्यको अध्ययन
- ४.१ विधि
- ४.२ सङ्कलन
- ४.३ अभिलेखन
- ४.४ प्रस्तुति

सन्दर्भ सामग्री

- उपाध्याय, कृष्णदेव २००८, *लोकसाहित्य की भूमिका*, इलाहाबाद: साहित्य भवन प्रा लि
- उप्रेती, कुन्दनलाल २०००, तेस्रो संस्क, *लोकसाहित्य के प्रतिमान*, अलिगढ: भारत प्रकाशन मन्दिर
- एम एम गुरुड १९८०, *बिसिएको संस्कृति*, दार्जिलिङ: श्याम ब्रदर्स प्रकाशन
- चूडामणि बन्धु, सं २०६६, *नेपाली लोकसाहित्य*, काठमाडौं: एकता बुक्स हाउस
- धर्मराज थापा, हंसपूरे सुवेदी सं २०१४, *लोकसाहित्यको विवेचना*, काठमाडौं: पाठ्यक्रम विकास केन्द्र त्रिवि
- Claus, Peter and Korom, Frank १९९१, *Folkloristics and Indian Folklore*, India Udupi: Regional Resources Centre for Folk Performing Arts.
- Dundes, Alan १९८०, *Interpreting Folklore*, USA: The Association of American University Presses.
- Georgs, Robert A and Micheal Owen Jones, १९९५, *Folkloristics An Introduction*, USA: Indaiana University Press

NEP-PG-0304: बालसाहित्य र नेपाली बालसाहित्य

- १. बालसाहित्यको सैद्धान्तिक अध्ययन
- १.१ नेपाली बालसाहित्यको परिचय
- १.२ नेपाली बालसाहित्यको विकास परम्परा

२. नेपाली बालसाहित्यको विधागत अध्ययन

- २.१ नेपाली बालकविता
- २.२ नेपाली बालकथा
- २.३ नेपाली बालउपन्यास
- २.४ नेपाली बालनाटक

३. नेपाली बालसाहित्य र लोकसाहित्य

- ३.१ मौखिक परम्परा
- ३.२ शिशुगीतको भूमिका र महत्त्व
- ३.३ बालसम्बन्धी लोक कथाको परम्परा र विकास
- ३.४ प्रकार्य र उद्देश्यका दृष्टिमा बालगीत

४. भारतीय नेपाली बालसाहित्य

- ४.१ भारतीय नेपाली बालसाहित्यको विकास परम्परा
- ४.२ भारतीय नेपाली बालसाहित्यको विधागत अध्ययन
- ४.३ भारतीय नेपाली बालसाहित्य: सर्जक र पाठक
- ४.४ भारतीय नेपाली बालसाहित्यमा बालपत्रिकाको भूमिका र योगदान

सन्दर्भ सामग्री

प्रधान, प्रमोद २०००, *नेपाली बालसाहित्यको इतिहास*, काठमाडौं, बगर फाउन्डेसन नेपाल

लामा, कविता २०१४, *भारतीय नेपाली बालसाहित्यमा नारी स्रष्टा*, दार्जिलिङ: गामा प्रकाशन

Anderson, Nancy २००६, *Elementary Children's Literature*, Boston: Pearson Education

Chapleau, Sebastien २००४, *New Voice in Children's Literature Criticism*, Lichfield: Pied Piper Publishing.

Grenby, M.O २००८, *Children's Literature*, U K: Edinburgh University Press.

Lesnik and Oberstein, Karin १९९६, *Defining Children's Literature and Childhood*, In Hunt, Peter (Ed), *International Companion Encyclopedia of Children's Literature*, London: Routledge

Hunt, Peter १९९१, *Criticism, Theory and Children's Literature*, Oxford: Blackwell

Reynolds, Kimberly २०११, **Children's Literature**, New York: Orford University Press.

Sinha, Sharmila (Ed) 2001, **Aspects of Children's Literature**, New Delhi, National Book Trust, India

NEP-PG-0305: प्रमुख साहित्यिक आन्दोलन र वादहरू

१. सिद्धान्त, वाद र आन्दोलन- आवधारणात्मक अध्ययन

२. पूर्वीय साहित्यिक वाद

क) औचित्यवाद

ख) छायावाद

ग) दलित साहित्य

३. पाश्चिमका साहित्यिक वादहरू –

क) स्वच्छन्दतावाद

ख) यथार्थवाद

ग) अतियथार्थवाद

घ) अस्तित्ववाद

ङ) मार्क्सवादी आलोचना

च) मनोविश्लेषणवादी समालोचना

छ) प्रतीकवाद

ज) विसङ्गतिवाद

झ) प्रयोगवाद

४) नेपाली साहित्यिक लेखन र आन्दोलन

क) आयामेली र लीला लेखन

ख) राल्फाली आन्दोलन

सन्दर्भ ग्रन्थ

अधिकारी, इन्द्रविलास वि. स. २०६१, **पश्चिमी साहित्य सिद्धान्त**, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

चापागाई, निनु २०६७, **मार्क्सवादी समालोचना-पद्धति**, काठमाडौं: भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेसन्स

जोशी, कुमारबहादुर २०५४, **पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख वाद**, ललितपुर: साझा प्रकाशन

तामाङ, पेम्पा दोस्रो संस्क.२०१२, *आख्यानदेखि पराख्यानसम्म*, गान्तोक: जनपक्ष प्रकाशन

त्रिपाठी, वासुदेव वि. स २०६५, *पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा भाग-२*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

बराल, ऋषिराज वि. स २०६७, *माक्सवाद र उत्तरआधुनिकतावाद*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

भट्टराई, गोविन्दराज २०४९, *काव्यिक आन्दोलनको परिचय*, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान

मिश्र, सत्यदेव सन् १९७५, *पाश्चात्य समीक्षा: सिद्धान्त और वाद*, विनोद पुस्तक मन्दिर, आगरा

सुन्दास, लक्ष्मीदेवी(सम्पा १९८९), *विवेचन*, दार्जिलिङ: नेपाली विभाग, दार्जिलिङ सरकारी महाविद्यालय

Lodge, David ed. 2000, *Modern Criticism and Theory*, London: Pearson Education

वैकल्पिक (कुनै एक)- 0306 to 0308

NEP-PG-0306: चलचित्र अध्ययन र नेपाली चलचित्र

- १) चलचित्रको सैद्धान्तिक परिचय
- २) चलचित्रको इतिहास
- ३) नेपाली चलचित्रको पृष्ठभूमि र विकास
- ४) नेपाली चलचित्रको आलोचनात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्री

जोशी, मनोहर श्याम २०१३, *पटकथा लेखन एक परिचय*, नई दिल्ली: राजकमल प्रकाशन

ढुङ्गेल, माधव २०१०, *चलचित्र सिद्धान्त*, काठमाडौं: एकेडेमिक पब्लिशर्स एन्ड डिस्ट्रिब्युटर्स प्रा लि

न्यौपाने, सुभाषचन्द्र २०१३, *नेपाली नाटक र चलचित्र सिद्धान्त (समालोचना)*, धरान: एन बी डी प्रकाशन

शर्मा, लक्ष्मीनाथ (२०१० दोस्रो सं.), *चलचित्र सिद्धान्त, शैली र प्रविधि*, ललितपुर: जगदम्बा प्रकाशन

सायमी, प्रकाश (२००४ दोस्रो सं.), *चलचित्र कला र प्रविधि*, काठमाडौं: पैरवी बुक्स एन्ड स्टेशनरी

सेन्टर

Hayward, S Susan (3rd ed 2006), *Cinema Studies The Key Concept*, London: Taylor and Francis Groups.

Nelmas, Jill (Ed 5th edition 2012), **Introduction to Film Studies**, London: Taylor and Francis Groups

Monaco, James 2009 fourth ed, **How to Read a Film, Movies Media and Beyond**, USA, Oxford University.

Thompson, Kristan and David Bordwell 1994, **Film History: An Introduction**, United States: McGraw-Hill.Inc

NEP-PG-0307: लोकप्रिय साहित्य

१) लोकप्रिय साहित्य परिचय

१.२ लोकप्रिय साहित्यको अर्थ र परिभाषा

१.३ लोकप्रिय साहित्यको अवधारणा

२) नेपाली लोकप्रिय साहित्यको परम्परा

२.१ नेपाली लोकप्रिय साहित्यको विकास

२.२ भारतीय नेपाली लोकप्रिय साहित्यको अध्ययन परम्परा

३) नेपाली लोकप्रिय उपन्यास

३.१ अर्को जन्म, देवता

३.२ लुङ्खुम क्याम्प

३.३ चरणधूलि

४) नेपाली लोकप्रिय साहित्यको अन्य विधा

सन्दर्भ सामग्री

गेल्डर, केन २००५, **पपुलर फिक्सन, द लजिक एन्ड प्र्याक्टिस अफ लिटेरेरी फिल्ड**, लन्डन: रुटलेज

चन्द, इप्सिता २००३, **प्याकेडिड फ्रिडम: फेमिनिजम एन्ड पपुलर कल्चर**, कोलकाता

रिचेटी, जोन जे १९६९, **पपुलर फिक्सन बिफोर रिचर्डसन**, अक्सफोर्ड

लेभिस, क्यु डी १९३९, **फिक्सन एन्ड द रिडिङ पब्लिक**, लन्डन: च्याटो एन्ड विन्डोस

भिक्टोरियन, आर. सी टेरी सन् १९८३, **पपुलर फिक्सन**, लन्डन: मेकमिल प्रेश

हाउजर, आर्नोल्ड १९६२, **द सोसियल हिस्टोरी अफ आर्ट**, लन्डन: रुटलेज प्रेश

NEP-PG-0308: सिर्जनात्मक लेखन

१) सिर्जनात्मक लेखनको शिक्षण विधि र परम्परा

- २) गद्य लेखन (आख्यानात्मक र आख्यानेतर)
- ३) कविता र नाटक लेखन
- ४) सिर्जनात्मक लेखन अभ्यास

सन्दर्भ सामग्री

- त्रिपाठी, वासुदेव २०६६, *साहित्य सिद्धान्तः शोध तथा सृजनविधि*, काठमाडौं: पाठ्यसामग्री पसल
- पौड्याल, कृष्णविलास २०६८, *साहित्य सिद्धान्त, नेपाली समालोचना तथा शोध र सृजनविधि*, काठमाडौं: नवीन प्रकाशन
- शर्मा, मोहनराज सन् २०१०, *आधुनिक तथा उत्तरआधुनिक पाठकमैत्री समालोचना*, काठमाडौं: क्वेस्ट पब्लिकेसन
- सुवेदी, राजेन्द्र दोस्रो संस्क २०६४, *सिर्जनात्मक लेखनः सिद्धान्त र विश्लेषण*, काठमाडौं: पाठ्य सामग्री पसल
- स्वार्ज, जे १९९२, *न्यू त क्रिएटिभ मोमेन्ट*, न्युयोर्क: हार्पर-कोलिन्स

चौथो सत्र

NEP-PG-C401: नेपाली उपन्यास

- १) उपन्यासको सैद्धान्तिक परिचय
- २) नेपाली उपन्यासको पृष्ठभूमि र परम्परा
- ३) भारतका नेपाली उपन्यास

क) इन्द्रबहादुर राई	आज रमिता छ
ख) लीलबहादुर छेत्री	ब्रह्मपुत्रको छेउछाउ
ग) भीम दाहाल	द्रोह
- ४) भारत बाहिरका नेपाली उपन्यास

क) विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला- 'तीन घुम्ती'
ख) पारिजात- 'पर्खालभिन्न र बाहिर'
ग) ध्रुवचन्द्र प्रधान- 'अलिखित'

सन्दर्भ सामग्री

एटम, नेत्र २०६१, *समालोचनाको स्वरूप*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

दाहाल, मोहन पी १९९०, *आधुनिक नेपाली उपन्यास*, दार्जिलिङ, दार्जिलिङ ग्रन्थकार सहकारी समिति

दाहाल, मोहन पी सन् २००१, *दार्जिलिङका नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति*, दार्जिलिङ: श्याम प्रकाशन

प्रधान, कृष्णचन्द्रसिंह २०५०, *नेपाली उपन्यास र उपन्यासकार*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

प्रधान, प्रतापचन्द्र १९८३, *नेपाली उपन्यासको परम्परा र पृष्ठभूमि*, दार्जिलिङ: दिपा प्रकाशन

बराल, कृष्णहरि अनि नेत्र एटम, २०५६, *उपन्यास सिद्धान्त र नेपाली उपन्यास*, ललितपुर: साझा प्रकाशन

बराल, ऋषिराज २०५६, *उपन्यासको सौन्दर्यशास्त्र*, ललितपुर, साझा प्रकाशन

राई, इन्द्रबहादुर दो. संस्क सं २०५०, *नेपाली उपन्यासका आधारहरू*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

सुवेदी, राजेन्द्र २०६४, *नेपाली उपन्यासको परम्परा र प्रवृत्ति*, काठमाडौं, साझा प्रकाशन

NEP-PG-C402: समकालीन साहित्य सिद्धान्त

- १) आधुनिकतावाद र उत्तरआधुनिकतावाद
- २) संरचनावाद र उत्तरसंरचनावाद
- ३) नारीवाद र लिङ्ग विमर्श
- ४) उपनिवेशवाद र उत्तरउपनिवेशवाद

सन्दर्भ सामग्री

अधिकारी, ज्ञानु, २०६८, *नेपाली नारीसमालोचना: परम्परा, प्रवृत्ति र विश्लेषण* (सिद्धान्त र प्रयोग), काठमाडौं: पैवरी प्रकाशन

गौतम, कृष्ण २०६७, *उत्तरआधुनिक संवाद*, काठमाडौं: भृकुटी एकेडेमिक

गौतम, कृष्ण २०६७, *उत्तर-आधुनिक जिज्ञासा*, काठमाडौं: भृकुटी एकेडेमिक

गौतम, कृष्ण २०५०, *आधुनिक आलोचना अनेक रूप अनेक पठन*, ललितपुर: साझा प्रकाशन

गौतम, लक्ष्मण २०६४, *नेपाली साहित्यमा उत्तर-आधुनिक समालोचना*, काठमाडौं: ओरिएन्टल पब्लिकेसन

नेपाल, घनश्याम २०१४, *विधाविविधा*, कालेबुङ: उपमा प्रकाशन

सुवेदी, राजेन्द्र अनि लक्ष्मणप्रसाद गौतम २०११, *रत्न बृहत् नेपाली समालोचना* (सैद्धान्तिक खण्ड), काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार

Cheryll Gotfelty, Harold Fromm (Ed), १९९६, *The Ecocriticism Reader*, The University of Georgia Press, Athens and London
Patricia Waugh, 2006, *Literary Theory and Criticism*, Oxford University Press, Newyork

वैकल्पिक अध्ययन (कुनै एक)- 0403 to 0405

NEP-PG-0403: भाषा प्रविधि

१. कर्पस परिचय

- १.१ कर्पस भाषाविज्ञानका आधारभूत अवधारणा
- १.२ कर्पस: परिचय र भेद
- १.३ कर्पस निर्माण पद्धति

२. कर्पस विश्लेषण

- २.१ कर्पस टिप्पणी: परिचय
- २.२ कर्पस टिप्पणी: रूपात्मक विश्लेषण – शब्द वर्ग विश्लेषण
- २.३ कर्पस टिप्पणी पद्धति, प्रक्रिया र विश्लेषणात्मक अध्ययन

३. कम्प्युटेसनल भाषाविज्ञान परिचय

- १.१ कम्प्युटेसनल भाषाविज्ञान: परिचय
- १.२ कम्प्युटेसनल व्यकरणका आधारभूत अवधारणा
- १.३ व्यकरणका थरी- फाइनाइट स्टेटा ओटोमेटा (finite-state automat) र एलगोरिदम (algorithm)

- ४. प्राकृतिक भाषा प्रक्रिया परिचय (NLP)
- ४.१ प्राकृतिक भाषा प्रक्रियाको आधारभूत अवधारणाको परिचय
- ४.२ प्राकृतिक भाषा प्रक्रियाका क्षेत्र र भेद
- ४.३ पाठको विश्लेषणात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्री

McEnery, Tony and Andrew Wilson. 2001. *Corpus Linguistics: an introduction*. Endinburgh:Endinburgh University Press.

Acharya, Jayaraj. 1991. *A Descriptive Grammar of Nepali and an Analyzed Corpus*. Washington, DC:Georgetown University Press.

A. Bharati, V. Chaitanya, and R. Sangal. 1995. *Natural Language Processing - A Paninian Perspective*

(Eastern Economy Edition ed.). New Delhi: Prentice Hall.

Murthy, Kavi Narayana. 2006. *Natural Language Processing: An Information Access Perspective*. New Delhi: Ess Ess Publication

NEP-PG-0404: अनुवाद

- १ अनुवादको सिद्धान्त सैद्धान्तिक परिचय
  - १.१ अनुवाद: आधारभूत अवधारणाको परिचय
  - १.२ अनुवादका प्रकार
  - १.३ अनुवाद सिद्धान्त (Principles of translation)
- २. अनुवादको परम्परा
  - २.१ अनुवादियता (translatability)
  - २.२ समतुल्यता-अवधारणा, प्रकार र मत-मतान्तर
  - २.३ अनुवाद सिद्धान्त-नाईडा, याकोबसन्, आदि
- ३ अनुवाद दृष्टिकोण
  - ३.१ अनुवादकको भूमिका
  - ३.२ अनुवाद र संस्कृति, अनुवाद र राजनीति, आदि
  - ३.४ अनुवाद र वाद
- ४ अनुवाद कार्य
  - ४.१ कुनै दुई भारतीय भाषाहरूका पाठको अनुवाद

सन्दर्भ ग्रन्थ

दाहाल, राजकुमारी २०१०, *अनुवाद विमर्श*, सिलगढी: प्रतिमा प्रकाशन

भट्टराई, गोविन्दराज २०६४, *अनुवाद अध्ययन परिचय*, काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार

Bassnett-McGuire, Susan. 1990. *Translation studies*. London & New York: Routledge

Bassnett, Susan and Harish Trivedi (eds.). 1999. *Post Colonial Translation Theory and Practice*. London & New York: Routledge.

Bassnett, Susan and Andre Lefevere (eds.). 1990. *Translation History and Culture*. London & New York: Pinter.

Gentzler, Edwin. 1993. *Contemporary Translation Theories*. London & New York: Routledge.

Hutchins, W. John; Somers, Harold L. 1992. *An Introduction to Machine Translation*. London: Academic Press.

Munday, Jeremy. 2001. *Introducing Translation Studies Theories and applications (Second Edition)* London & New York: Routledge.

Venuti, Lawrence (ed.). 2000. *The Translation Studies Reader*. London & New York: Routledge

NEP-PG-0405: तुलनात्मक साहित्य

१. तुलनात्मक साहित्यको अवधारणा, अध्ययनका आधार, पद्धति, प्रयोजन र महत्त्व
  - १.१ तुलनात्मक साहित्यको इतिहास
  - १.२ तुलनात्मक साहित्यको आधार, पद्धति, प्रयोजन र महत्त्व
२. तुलनात्मक साहित्यका सम्प्रदाय
  - २.१ फ्रान्सेली
  - २.३ जर्मन
  - २.४ अमेरिकिली
  - २.५ भारतीय
३. तुलनात्मक भारतीय साहित्य
  - ३.१ तुलनात्मक भारतीय साहित्यको अवधारणा
  - ३.२ तुलनात्मक भारतीय साहित्यको परम्परा र विकास
  - ३.३ तुलनात्मक भक्ति साहित्य: नेपाली र हिन्दीको तुलनात्मक अध्ययन

४.नेपाली र अन्य भारतीय भाषाका साहित्यको तुलनात्मक अध्ययन

सन्दर्भ सामग्री

- अधिकारी, इन्द्रविलास सं २०६६, तुलनात्मक साहित्य: संक्षिप्त परिचय, ललितपुर: साझा प्रकाशन
- शरण, दिनानाथ १९७०, नेपाली और हिन्दी: भक्तिकाव्य का तुलनात्मक अध्ययन, दिल्ली: भारतीय ग्रंथ निकेतन
- Bassnett, Susan. 1993. *Comparative Literature: A Critical Introduction*. Oxford UK and Cambridge USA: Blackwell
- Bernheimer, Charles. 1995. *Comparative Literature in the Age of Multiculturalism*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Dev, Amiya. 1984. *The Idea of Comparative Literature in India*. Calcutta: Papyrus.
- Dev, Amiya and Sisir Kumar Das (eds). 1989. *Comparative Literature: Theory and Practice*. Shimla: Indian Institute of Advanced Studies.
- Guillen, Claudio. 1993. *The Challenge of Comparative Literature*. Cambridge: Harvard University Press.
- Jost, Francois. 1974. *Introduction to Comparative Literature*. Bobbs-Merrill: Indianapolis.
- Zepetnek, Steven Totosy de. 1998. *Comparative Literature: Theory, Method, Application, Amsterdam, Atlanta, GA: Rodopi.*
- Weisstein, Ulrich. 1963. *Comparative Literature and Literary Theory*. Bloomington: Indiana University Press

वैकल्पिक अध्ययन (कुनै एक) – 0406 to 0408

NEP-PG-0406: नेपाली पत्रकारिता

- १) पत्रकारिताको परिचय, भाषाशैली, प्रयोग, उपयोगिता र महत्त्व
- २) नेपाली साहित्यिक पत्रकारिताको समीक्षात्मक इतिहास
- ३) नेपाली समाचार पत्रकारिताको समीक्षात्मक परिचय
- ४) भारतीय नेपाली पत्रकारिता

सन्दर्भ सामग्री

- खनाल, श्री राम २०६३ चौथो सं., *प्रयोगात्मक पत्रकारिता*, काठमाडौं: विद्यार्थी प्रकाशन प्रा लि
- खनाल श्री राम सन् २००८, *आम सञ्चार र पत्रकारिता*, काठमाडौं: विद्यार्थी पुस्तक भण्डार
- घिमिरे, डि आर २०६०, *पत्रकारिता: सिद्धान्त र व्यवहार*, काठमाडौं: पैरवी प्रकाशन

चालिसे, विजय २०५१, *समाचार संकलन तथा सम्पादन*, काठमाडौं: सृष्टि प्रकाशन

छेत्री, हीरा २०११ दो संस्क, *भारतीय नेपाली पत्र पत्रकारिताको शताब्दी 1887-1986*, कालेबुङ: चरित्र प्रकाशन

देवकोटा, ग्रीष्मबहादुर २०५९ तेस्रो संस्क, *नेपालको छापाखाना र पत्रकारिताको इतिहास*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

प्रधान, कुमार 1९८२, *पहिलो प्रहर*, दार्जिलिङ: श्याम प्रकाशन

बान्तवा, विजय १९९६, *पत्रकारिताका पक्षहरू*, गान्तोक: निर्माण प्रकाशन

Prasad, H V 2006, *Newspaper Management*, Kerala: Watchman Kochi,
Rangaswami, Partharathy 1982, *Here is the News Explanation*, New Delhi:
sternling Publishers pvt lmt

Shrivastava, K.M 1995, *News Reporting and Editing*, sternling
Publishers pvt lmt

NEP-PG-0407: नेपाली साहित्यको विशेष अध्ययन (कुनै एउटा)

- १) भानुभक्त र उनको रामायण
- २) बालकृष्ण समका दुखान्त नाटक
- ३) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा र उनका महाकाव्य
- ४) हायमनदास राई 'किरात'

सन्दर्भसामग्री

उपाध्याय, केशवप्रसाद सन् १९९५ दोस्रो संस्क, *समको दुःखान्त नाट्यचेतना*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

कार्की, विकाश (सम्पा. २०११), *वार्षिक साहित्यिक पत्रिका परदेशी श्री किरात विशेषाङ्क*, सलुवा:
अगमसिंह गिरी संस्थान

गुरुड, प्रदीप (सम्पा २०१४), *हायमनदास राई 'किरात' अभिनन्दन ग्रन्थ*, दार्जिलिङ: श्याम ब्रदर्श प्रकाशन
चूडामणि बन्धु, वि. स. २०५८, *देवकोटा*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

जोशी, कुमारबहादुर २०४७, *देवकोटाका कवितायात्राको विश्लेषण र मूल्याङ्कन*, काठमाडौं: नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान

जोशी, कुमारबहादुर २०३१, *महाकवि देवकोटा र उनका महाकाव्य*, काठमाडौं: सहयोगी प्रकाशन

पाण्डे, नित्यराज २०१७, *महाकवि देवकोटा*, ललितपुर: मदन पुरस्कार गुठी

भट्ट, मोतीराम सं १९४८, *कवि भानुभक्त आचार्यको जीवन चरित्र*, काशी: भारत जीवन यन्त्रालय

राई, इन्द्रबहादुर (सम्पा १९६९), *भानुभक्तका कृति: अध्ययनहरू*, दार्जिलिङ: नेपाली साहित्य परिषद्

लामा, कविता सन् २००२, *भानुभक्तका काव्यकृतिको भाषिक अध्ययन*, दार्जिलिङ: साझा प्रकाशन

शर्मा, ताना सं २०२७ *सम र समका कृति*, काठमाडौं: साझा प्रकाशन

NEP-PG-0408: सङ्केतविज्ञान

- १ **सङ्केतविज्ञानको परिचय**
  - १.१ सङ्केतविज्ञानकका आधारभूत अवधारणा
  - १.२ सङ्केतविज्ञानकका क्षेत्र र शाखा
  - १.३ सङ्केतका भेद: यादृच्छिक, प्रतीकात्मक, ध्वन्यात्मक, ध्वनि सङ्केतवाद
- २ **सस्यूरको सङ्केतवैज्ञानिक पद्धति**
  - २.१ सङ्केत र सङ्केतित
  - २.२ लाङ्गेज, लाङ् र पारोल (langage, langue, and parole)
  - २.३ रचना क्रम बनाम रूपतालिकात्मक
  - २.४ कालक्रमिक बनाम समकालीन
- ३ **पर्सको सङ्केतवैज्ञानिक पद्धति**
  - ३.१ सङ्केत दर्शन - सङ्केत, चिन्ह (index), प्रतिमा (icon); प्रतीक (symbol)
  - ३.२ सङ्केतका प्रकार; त्रिसम्बन्ध सङ्केत (triadic sign relation)
  - ३.३ सङ्केत तत्त्व (semiotic elements)
- ४ **पाठको सङ्केतवैज्ञानिक अध्ययन**
  - ४.१ सामान्य परिचय: सांस्कृतिक सङ्केतविज्ञान; साहित्यिक सङ्केतविज्ञान;

सिनेमा सङ्केतविज्ञान; आदि

४.२ पाठको सङ्केतवैज्ञानिक अध्ययन र विश्लेषण

सन्दर्भ सामग्री

Chandler, Daniel. 2001. *Semiotics: The Basics*. London: Routledge.

Cobley, Paul, & Jansz, Litza. 1998. *Introducing Semiotics* (3rd Ed.). New York: Totem Books

Culler, J. 1976. *Saussure*. Glasgow: Fontana/Collins.

Eco, Umberto. 1976. *A Theory of Semiotics*. Bloomington: Indiana University Press

Gill, H. S. 1989. *Abelardian Semiotics and Other Essays*. New Delhi: Bahri Publications

Liszka, J. J. 1996. *A General Introduction to the Semeiotic of C.S. Peirce*. Bloomington: Indiana University Press

Short, Thomas L. 2007. *Peirce's Theory of Signs*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.